

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՆՈՒՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հարկատուների համար տարեկան 5 ֆր. և կամ 2 րբլ. և օր. թղթի դրամ. Ուրիշ ամեն տեղի համար ուր այս րազրի մուտքը արգելուած չէ, տարեկան բաժնորդագիրն է 20 ֆր., վեցամսեայն 10 ֆրանգ և եռամսեայն 5 ֆրանգ :

Բաժնեգրները կանխիկ կը վճարուին և Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ րազրիը զրկելու փոստի ծախքը :

Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցեով : M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ը ՏԱՐԻ ԹԻՒ 38

1892 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 28

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 16 (Հ.Տ.)

ՉՈՐԲԵՐՆԱՐԹԻ

Կը հրատարակուի իւր. և քիթ. օրեր

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեցով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն : Պարտաւոր չէ վերադարձունել հրատարակուած ձեռագիրն : Թանուցումներ կը ընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով : Թանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ : 1 գլխագիրը 2 սանդիւ :

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Քաղուած կանոնագրէն

« Հայոց Հայրենասիրական Միութեան » նպատակն է աշխատիլ վարչական բարենորոգումներ մտցունելու թիւրքահայաստանի մէջ, հայ ժողովրդի տեղական պէտքերին համեմատ : Հայ ժողովրդի ցանկութիւնն է իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինքզինք կառավարելու որով միայն պիտի կրնան վերնալ այն հարաւորահարութիւններ որոնք այսօր Հայաստանի թշուառութեան և աւերակ դառնալուն պատճառ կը լինին :

« Հայոց Հայրենասիրական Միութիւն »-ը իւր նպատակ իրագործելու համար իւր կարողութեան չափով կը գործադրէ ամեն յարմար եղած միջոցներն, ժամանակի պահանջներին համեմատ : Կաշխատի ներքին ոյժ գոյացունել Ազգին մէջ իւր ազատութեան համար, հրատարակութիւններ կանէ, գիմուսներ կանէ որոց որ պէտք է և նիւթապէս ու բարոյապէս կը քաջալերէ անոնց որոնք անձնուիրութեամբ կաշխատին հայրենիքի ազատութեան գործին :

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան եզող րազրի որ, բացի զանազան լուրեր տալէ իրեն րազրի, կը հաղորդէ ընդհանրութեան ինչ որ Միութիւնը ուզէ հաղորդել, տեղեկութիւններ կուտայ Հայաստանի և տարաբնակ Հայերի դրութեան վրայ և կը ծառայէ հայրենասիրական եռանդը արծարծելու Հայերին մէջ : (*)

Մանօր. «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ ուզողները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին :

M. Portoukalian (FRANCE) Marseille

(*) «Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» կը նպատէ Արմենիա րազրի հրատարակման :

ԲՈՎԱՆՔԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Օրուան խնդիրները. — Յիմար կասկածի գոնէր. — Գեր. Սեդրակեան Սրբազանն ի Պարսկաստան. — Տխար լուրեր Պարսկաստանէ. — Թիւրք Եւ պարսիկ կառավարութեան լուրերը. — Հայ մեռելներ. — Տեղական. — Մանագոյժներ. — Պր. Ալլազովսկին ի Նիւ Եորք. — Պր. Թորոս Զաղայեցին Եւ հին կարսիկ աստուածաբանների միջազգային ժողովը. — Թանուցումներ. — Բանասիրական (Նամակներ իմ քաւորին) :

ՕՐՈՒՄՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Թէ թիւրք կառավարութիւնը ո՛ր աստիճան տգէտ է իւր երկիր և մարդիկ ճանաչելու մէջ, ապացուցանելու համար հարկ չիւյ հաղարաւոր օրինակներ յառաջ բերել. բաւական է առայժմ վեհափառ Խորիմեան Հայրիկի մասին Բ. Գրանդ կամ Պարստի բնածախորդ քաղաքականութիւնը ուշադրութեան առնել : Մօտ կէս դարէ ի վեր կինաց ասպարեղին մէջ նշանաւոր հանդիսացող անձ մը, ինչպէս է Խորիմեան Հայրիկը, որ մեծ ուշադրութեան առարկայ դարձած է թէ՛ ինքնիւր եղած չէ, այլ համբերութեամբ,

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՆԱԽԱԿՆԵՐ ԻՄ ՔԱՆՈՒՄՈՒՆ ՆԱԽԱԿ Գ.

Օտեաւ, 26 նոյ. 1892 (Շաբ. 37րդ րուսն Եւ վերջ)

Այդ պարտններ ընդհանրապէս լաւ կրթութիւն են ստացած. բայց պակասում է նոցա, իբր հայութեան ընդհանուր գործին մասնակցողների, ժողովրդի կեանքի ծանօթութիւնը : Նոքա աւելի ծանօթ են օրինակ Սարատովի «մուշիկի» կեանքին, նրա պահանջներին, աշխարհահայեցողութեան քան Վասպուրականցի Հայուն : Գու ինձ կասես որ այդ շատ բնական է : Նս դրա դէմ ոչինչ չունիմ. միայն ես ներկայացնում եմ մեր տխուր պատմական անցեալից այս փաստը, որ երբեք չը պէտք է մոռանալ «Արաքսն անցնողների» մասին : Յաւային այն է որ իրենք այդ պարտններ անընդունակ են ըմբռնելու այս : Ի՞նչ կը լինի այդպիսի մէկի վիճակը, որ ոգեւորուած մի մեծ գործի օգնելու փառասիրութեամբ, կընկնի օրինակ Աղլակ : Արդեօք նա ընդունակ է հասկանալու հայ գիւղացուն և վերջինս նրան : Երբեք : Մինչեւ անգամ լեզուներն անծանօթ են : Ի՞նչ կը լինի հետեւանքը : Շատ պարզ : Կանի մի քանի սխալ քայլեր, կը վնասէ թէ՛ գործին և թէ՛ իրեն և յետ կը դառնայ իր տեղը, ինչպէս այդ պատահեց շատերին :

Սրանից է յառաջանում այն նշանաւոր երեւոյթը, որ չը նայելով այդ տեսակ «գործիչների» ռամլավարական ձգտումներին, չը նայելով նոցա թուեղ սոցիալ-

րութեան առարկայ դարձած է թէ՛ ժողովրդեան ընդհանրապէս և թէ՛ կառավարութեան մասնաւորապէս, օսմանեան պաշտօնէից աչքին և մշտնադէմ բացարձակ անծանօթ մէկը կը մնայ տակաւին իւր իսկական յատկութեամբ, իւր որոշ և բարձր ըզգացմամբ և համոզումներով :

Խորիմեան Հայրիկը հայրենասէր և ազգասէր է. ո՛վ կը համարձակի ըսել թէ յանցանք է հայրենիք սիրել, ո՛հր է իւր ազգ, իւր ծնողք սիրել : Խորիմեան այս բնական և նուիրական սէր պահպանելով հանդերձ, երբեք Ռուսին կամ Թուրքին դէմ առեւութիւն, երբեք ուրիշ ուեւ տարասեռ ժողովրդեան դէմ հակադրութիւն չէ ունեցել, և նոյն իսկ Բիւրզին դէմ. նա ժողովրդեան մարդ է, ժողովրդեան բարեկամ և Հայոց Հայրիկ : Նա ոչ միայն սեւէ ազգի կամ ժողովրդեան դէմ առեւութիւն չէ ունեցած, այլ և ոչ իսկ անհատից դէմ. զինքն տարինելով հալածողներուն բնաւ վրէժխնդիր եղած չէ, այլ համբերութեամբ,

դեմոկրատ լինելուն (գուցէ և պատճառն այդ է), նոքա ապրելով մի քանի օրեր, շատ շատ մի երկու ամիս, դառնում են վերին աստիճանի առեւի այնտեղի ժողովրդին ուր նոքա ապրելու են գնացել և ինչպէս գրում է իմ մի ծանօթս, «պատուհաս են դարձել մեր գլխին» : Առանց ժողովրդի համակրութեան, առանց նրա յարգանքին շատ հեռու չես գնար ոչ մի ժողովրդական գործում : Յիշի՛ր տխրահռչակ Բ...ին : Գու էլ ես էլ նրան ճանաչում էինք այն ժամանակներում երբ դեռ հեռու էր գործից. որքա՛ն անկեղծ, որքա՛ն ոգեւորուած էր երեւում : Բայց ի՞նչ եղաւ հետեւանքը : Իւր Մարքոսի-Լասալի-Բրուդոնի և այլնի պաշարով դարձաւ, ցաւալի է տեսլ, ոչ տեսլի ոչ պակաս քան «Թովմաս էֆէնդին» (Բաֆֆու լեկի), որից մինչ այժմ գիւղացիներն չեն իմանում ի՞նչպէս ազատուեն, որովհետեւ հանգամանքների բերմամբ նա որոշեալ իրաւունքներով մտաւ գիւղացիներին մէջ : 25-ը որ սա ultra-ներկայացուցիչն էր հայսօցիալիզմի :

Սօցիալիզմ և Թովմաս էֆէնդին ! Ինչու-թեան աւելի մեծ կատակ անկարելի է երեւակայել... և այսպիսիներ բազմաթիւ են : Կրկնում եմ. հայութեան գործին նոցա օգտակար և ոչ վնասակար լինելու միակ ճանապարհն է համոզուել որ իրենք անծանօթ են հայ ժողովրդին, հետեւաբար անընդունակ այդ ժողովրդի մէջ ինքնուրոյն գործ կատարելու : Միայն ոգեւորութիւնը բաւական չէ : Արդարեւ

քաղցրութեամբ և ներողամտութեամբ ուղղած և յաղթած է անոնց : Օրինակ մը, որ թերեւս անհաւատալի թըւի բայց իրողութիւն է, հանրածանօթ Պօղոս եպիսկոպոսը, որ իւր պարզմտութեամբ կամագիտութեամբ քառասուն տարիէ ի վեր Ս. Հայրիկին ամեն տեսակ արդեւքներ յարուցած է. նորին վեհափառութեան հետ կեանակցողները կը հաստատեն թէ օր մը օրանց տրտունջ մը լսած չեն իրմէն իւր հակառակորդին նկատմամբ :

Բ. Դուռը գայթակղեցնող Խորիմեանի ժողովրդական, ազատամտական, մարդասիրական և մասնաւորապէս արդարասիրութեան ոգին է. և այս յոյժ բնական է արդի կառավարութեան համար, որ իւր բովանդակ գործիւնը ազգեր և պետութիւններ բարձրացնող այդ ոյժեր ջնջելու նըպատակին կը դործածէ միայն :

Վեհ. Խորիմեանի ոգւոյն այս պատկերը՝ ժամանակին Արմենիայի (1) հետեւեալ տողերուն մէջ նկարած էինք :

(1) Արմենիա Յրդ տարի թիւ 94 :

Իւրաքանչիւր մեծ գործ պահանջում է մոլեռանդ ոգեւորութիւն և ժողովրդական կեանքում կան բոլորներ երբ այդ տեսակ ոգեւորութիւնը հրաշքներ է գործում : Նոյն իսկ մեր պատմութեան մէջ հազարաւոր այդպիսի օրինակներ կան : Բայց դեռ հասած չէ այդ բոլորն : Եւ երբեքստիւթիւն կը լինի այժմ երբ հարկաւոր է ամենածանր, խոհուն և լուրջ գործունէութիւն՝ միացած գաղափարի ծառայելուն, նպատակին հասնելու ժամը մօտեցնելու անխնայ եռանդի հետ, կոյր ոգեւորութեամբ յառաջ նետուել, որը բացի վնասից ուրիշ արդիւնք չի ունենալ, ինչպէս մօտիկ անցեալի շատ տխուր փաստերը ցոյց տուին : Միատուութիւն կը լինի կարծել որ միայն ժողովրդի կեանքից կտրուած օտարացած մի քանի անհատների ոգեւորութեամբ կարելի կը լինի մի ազգ ազատել օտար լծից : Նախ տուէք ժողովրդին իւր լեզուն հասկացող, իւր անմիջական պէտքերն ըմբռնող, նրա սէր-հաւատ համակրող և վերջապէս իւր գործ գիտցող գործիչներ, յետոյ պահանջեցէք ժողովրդից ձեզ հետեւել : Այլ շատ պարզ է որ Դմառներ իրենց իւր ոգեւորութեամբ գործին նուիրուելով ուրիշ արդիւնքի չեն հասնել քան այն ինչ որ ծանօթ է Արմենիայի ընթերցողներին և քեզ, քաւոր, Պ. Մ. Ա. ի գեղեցիկ յօդուածից :

Առայժմ ցգրութիւն. բաւական երկարեց նամակս : Միշտ քո ԼԽՕ

«Սովի ժամանակներէր. հազարաւոր սոս-
վալուկներ, Հայ, Թիւրք և Քիւրդ,
անխորտի այն մեծ մարդասիրի գլխու-
թեան, Հայրիկի օգնութեան կըսպա-
սէին. ժողովրդեան կենաց և մահուան
այս ճգնաժամին մէջ, երբէ՛ք Խորիմ
հանրի մոքէն չանցաւ մարդոց մէջ խը-
տիր դնել, զրկել անոնք որ սովի հե-
ղինակներ էին թէեւ, և օգնել միայն
անոնց որ Հայ էին և կրկին զոհ եղած.
զի Խորիմեան ամենի Հայրիկն էր հա-
ւասարապէս, ազգասիրութեան չափ
մարդասէր ոգի մը:»

Արդ, օսմանեան կառավարութիւն
Խորիմեան Հայրիկը յանձնարի աքսո-
րելէն վերջ, երբ ազգը կաթողիկոս
ընտրեց զինք, կառավարութիւնը փո-
խանակ իւր սխալ մտայնել տալու հա-
մար Նորին Վիճախառութեան բարձ-
րագոյն պաշտօնին յարմար ընդունե-
լութիւններ ընելու, անտիկալ և ա-
պարդիւն արդեւք մը՝ Վոսթրէն չանց-
նելու խնդիր մ'ալ յարուցանելով թէ՛
Վիճախառ Հայրապետը և թէ՛ բովան-
դակ Հայ ազգը վշտացնելու նոր սխալ
և անհեռատես քաղաքականութեան
մը հետեւեցաւ:

Կըլուսանք սակայն թէ մենք այս
տողեր գրած ժամանակ, Հայոց Ծայ-
րագոյն Պատրիարքը արդէն Պօլիս
հասած, թէ՛ Վիճախառ Սուլթանէն
և թէ՛ Ազգէն պատուեալ դէպի Էջմի-
ածին կուղեւորի:

Եւրոպական լրագիրները դեռ ե-
րէկ, կըհրատարակէին թէ Վիճ. Սուլ-
թանի մասնաւոր վտահալութիւնը վա-
յելու երկու թիւրք պաշտօնեայք, Ա-
գիւլ և Պահրի պէյեր, Հայաստան կեր-
թան. մինչեւ անգամ կըսէին թէ այդ
պէյերուն Շէյխ Խալաֆի ներկայու-
թեան Գուրանի վրայ երգում ընել
տուած է Սուլթանը՝ հարստահարեալ
ժողովրդեան բուն վիճակը յայտնելու
համար. իսկ այժմ՝ նոյն լրագիրներ
կըսեն թէ յանկարծ Հայաստան եր-
թացող քննիչներն ետ կեցան(1), թե-
րեւ մինչեւ գարուն, զի անգլիական
գեսպանն յայտարարած կը լինի թէ
ինքն ուղղակի այդ խնդրոյն ստիպո-
ղութիւն մը տուած չէ, միայն բարե-
կամակամ զիտողութիւն մը ըրած է
Սուլթանին. որով և Սուլթանը հա-
կըցած է թէ Անգլիոյ արդի ազատա-
կան նախարարութեան կամ Կլատըս-
գընէն վախճալու առիթ մը չունի:

Արդէն մենք ոչ միայն ունէ բարեւ
չնէք յուսացած այսօրինակ քննիչնե-
րու խաբերայ ձեռնարկութեան, այլ
և նորանոր չարիքներ կապասէինք. ու-
րիշ խնդիր է եթէ այդ գովաբաններ
միջազգային եւրոպական տէրութեանց
անկախ ներկայացուցիչներ լինէին,
յայնժամ թերեւ մահամերձ ժողո-
վուրդը համարձակէր և վտահալ իւր
վիշտ ու վէրքեր բանալու անոնց:

Իսկ գալով Կլատըսգընի նախարա-
րութեան, մենք չենք յուսար որ Մեծ
Ծերունին քաղաքական արդի վիճա-
կին մէջ Հայոց համար նոյն բարերար
և ազատարար ազգեցեւորութիւն գործա-

դրէ ինչպէս երբեմն Պուլկարաց հա-
մար, թէպէտ և Հայոց նկատմամբ
մասնաւոր համակրութիւն և մտադը-
րութիւններ ունենայ. այլ իրաւունք
ունինք յուսալու թէ Հանրային նոր
խորհրդարանին մէջ աւելի ազգու կեր-
պով պիտի յուղուի հայեանական խըն-
դիրն և մասնաւորապէս հարցումներ
պիտի ուղղուին մեր բանտարկելոց և
աքսորելոց մասին, թէ քանի՞ է ա-
նոնց ստոյգ թիւը, թէ ի՞նչ է իրենց
յանցանք և թէ ի՞նչ վիճակի մէջ կը
գտնուին այժմ: Ահա ինչ որ կրնանք
ստատել օտարէն:

Բրօքէսէօր Չերազ, որ այնչափ
անձնուիրութեամբ և արժանապէս կը
ներկայացնէ Հայ ազգն իւր կեանքով
և Հայ հայրենիքը իւր վիշտերով, ան-
տարակոյս նոր կորովով մը պիտի շա-
րունակէ իւր ազգեցեւորութիւն գործադ-
րել թէ՛ նախարարութեան և թէ՛ ե-
րեսփոխանաց մօտ. եթէ Ազգեան
Պատրիարքը Սուլթանի հրամանա-
նգովէ Արմենիայի և L'Arménieի խըմ-
բազիրները, Հայոց ազգը իւր ներ-
կայ և ապագայ սերնդով պիտի օրհնէ
զիրենք: ՓԱՅԼԱԿ-ԿԱՅԾԱԿ
19 դեկտ. 1892, Պրուքսէլ

ՅԻՄԱՐ ԿԱՍԿԱԾԻ ԶՈՀՆՐ

Թէ թիւրք պաշտօնեայնէն ո՛րքան
օգուտ կը քաղեն Սուլթանի կառավա-
րութեան անմիտ կասկածաբանութեան
և ո՛րքան անմեղ Հայեր մութի մէջ զոհ
կերթան ազոր և օրինաւորապէս կը
կողոպտուին թիւրք ոստիկանութիւնէն,
իւր փաստ կը հաղորդենք հետեւեալ
դէպքը:

Ասկէ մի քանի ամիս առաջ Խար-
բերդցի մի Հայ Ամերիկեան հայրենիք
վերադառնալու ժամանակ Զմիռնիա
ցամաք կենէն որպէս զի այնտեղէ Մէր-
սինի շողեւնաւը փոխադրուի: Զինք
Զմիռնիա տանող անգլիական շողեւնա-
ւը Յունաստանի փրէս նաւահանգիս-
տը հանդիպած լինելով, այդ Հայ իւր
ընկերներին հետ փրէս ելած է եզեր,
քիչ մ'ուսելիք գնելու և վերադառ-
նալու համար: Բայց այնտեղ վիտա-
ցող լրտեսներ որոնք թիւրք կառա-
վարութեան զրկուած են Հայերի շար-
ժումները լրտեսելու, բնականապէս
չկրնալով փրէսի մէջ իրենց երեսակա-
յած Հայ գործիչներ, հայեանական շար-
ժումներ գտնել և գոհացունել զիրենք
զրկող կառավարութիւնը, ինչպէս կե-
րելի, սկսած են անցորդ Հայերի այդ
նաւահանգիստ մասնիկ ելնելու շարժում
ները հաղորդել Նազըմ պէյի զիւա-
նատունը և մեր յիշած Խարբերդցի
Հային և իր ընկերի նոյն նաւահան-
դիստ հանդիպին ալ իբր քաղաքա-
կան յանցանք փութացեր են հաղոր-
դել Կ. Պօլիս, ուրիշ հեռագրական
հրամաններ կը հասնին Զմիռնիայի ոս-
տիկանութեան որ Յունաստանի փրէս
նաւահանգիստէն եկող այդ Հայեր ան-
միջապէս ձերբակալուին: Հրամանը
ոստիկաններին չհաղորդուած, մեր
պանդուխտներ արդէն ցամաք ելեր և
քաղաքին մէկ մէկ անկիւն ցրուուե-
րն. բայց իրենցմէ մէկին գտնուած
տեղը կիմարուի վերջապէս և աշտուրջ
թիւրք ոստիկանութիւնը կը պառ-

րաստուի կասկածեալ յեղափոխակա-
նին ընտկած տեղը պաշարման են-
թարկել մեծ զգուշութիւններով:

Եւ իրօք թիւրք ոստիկաններ
կողմէն ամենամեծ քաջութեան և խու-
համութեան պէտք կար այդ յեղափո-
խական ձերբակալելու համար, որով
հետեւ փրէսի լրտեսները չէին մոռ-
ցած իրենց տեղեկութեան մէջ հաղոր-
դել թէ այդ ճամբորդներ տինամիտ
կը կրեն իրենց վրայ:

Նախ մեծ թուով ոստիկաններ տան
շուրջը կը բոլորին և ներս մտնելէ ետք
զգուշութեամբ կը մտնեն և խոզ
պանդխտին որի ձեռքերը բռնելէ
ետք, վրան կը խուզարկեն շատ մեղ-
մուծեամբ որ չլինի թէ բռնու չլու-
մով մի պայթում տեղի ունենայ
կասկածեալի հագուստին մէջէն. դո-
տին ալ որի մէջ 20 ոսկի կը գտնուէր,
իբրեւ ամենէն կասկածելի առարկան
(որովհետեւ հիմա լուր ելած է թէ Հայ
յեղափոխականներ տինամիթով դո-
տի կը կրեն եզեր իրենց մէջք) վրայէն
կաշուի առանձինն քննուելու համար
որի պարունակած վտանգաւոր նիւ-
թերը յետոյ, ինչպէս որ պիտի պատ-
մենք, ոստիկանապետ իրեն մասնա-
ւոր գործածութեան համար վար կը
դնէ:

Թիւրք ոստիկաններն իրենց խու-
զարկութիւն միշտ մեղմութեամբ ա-
ռաջ տանելով ապահովուած լինելէ
ետք թէ պայթուցիկ վախճալու պատ-
ճառ չէ մնացեր, ալ իրենց կրած
այդչափ վախին վրէժը հանելու համար
անմիջապէս պանդխտին վրայ կիյ-
նան ամենքը մէկէն և չարաչար կը
զանալոծեն որմէ ետք մեծ քաջու-
թիւն մը կատարածի պէս կարանաւորը
կը շղթայեն և Պօլսն եկած հրամա-
նին համեմատ ուղղակի Պօլիս կը զրկեն,
Զինուորական առնին առջեւ հանե-
լու համար: Այդ պատճառով կարանա-
ւորը Սպարապետութեան Գրան բան-
տը կը տարուի և նկուղի մը մէջ կը
թողուի ուր աւերէն, պատերէն սառ-
տիկ խոնաւութեան պատճառով ջու-
րեր կը կաթկթին. իր խոնակն ալ
թաց հողի վրայ փռած մի փութի կը
լինի:

Գիտաղը կարանաւորը որ Ամերի-
կայի երկար պանդխտութեան ետք
հայրենիք տեսնելով կարօտն առնելու,
ընտանիքի գրկին մէջ հանդիստ առ-
նելու յոյսերով կ'օրօրուէր, յանկարծ
խաւար և ցուրտ բանտին մէջ կը դըռ-
նէ ինքզինք ուր և ոչ իսկ միջոց ունի
իր վիճակէն մի տեղեկութիւն տալու
գուրսը ունէ Հայի:

Բարեբաղդապէս մի քանի օր ետք
մի Եւրոպացի բանտարկեալ ալ կը
բերուի իր նկուղին մէջ հրէայ թարգ-
մանի հետ մէկտեղ. թիւրք ոստիկա-
նութիւնն այդ Եւրոպացին Չրազանի
պալատին մտնելէն բռնած է, ուր
միամիտ օտարականը պաշտօնի տեսքը
գծաբերու զբօսանքը վայելի ուզեր
է. իսկ գաղտնի ոստիկանութիւնը կառ-
կածելով թէ այդ անձ Սուլթան Մու-
րատի բանտարկուած այդ պալատի
քով գտադրու թիւն մը կը պատրաս-
տէ, իսկոյն զինք ձերբակալելու և ա-
ռանց պատկանած հիւպատոսին իմաց

տալու բանտարկել է որ որսը ձեռ-
քէն չխախի հիւպատոսի անդէպ միջա-
մտութեամբ:

Ահա այդ նորեկ բանտարկեալ մեր
Հայ կարանաւորի հետ ծանօթու-
թիւն կը կապէ բանտին մէջ և երբ ինք
վերջապէս կը յաջողի դուրս ելնել իր
հիւպատոսին լուր հասցնելով, եզերու-
թիւնը, խեղճ պանդխտին սուտ տե-
ղեկութիւններ զոհ եղած լինելը՝ կը
հաղորդէ Նազըմ պէյի որ իբր թէ
բանէ տեղեկութիւն չունի, կը փու-
թայ մեր վտանգաւոր յեղափոխականն
իր պաշտօնատեղ բերել տալ հարցա-
քննելու և յետոյ Եւրոպացուն միջ-
նորդութեանը վրայ երաշխաւորու-
թեամբ առժամանակեայ կերպով բան-
տէն արձակել կուտայ:

Խնդիրը կը մնայ կասկածելի դո-
տին վրայ որ մուցեւր էին Նազըմ
պէյին զրկել: Զմիռնիա կը դիմուի
խուզարկող ոստիկանապետէն դօտին և
մէջի դրամները պահանջելու համար.
այդ անձն ալ նոյն առնէ քննեալ գնա-
ցած կը լինի և պանդխտ Հայը վախ-
նալով որ եթէ աւելի պնդէ և ուշանայ
դուցէ կրկին զինք բանտ հրամայունե-
կաճապարէ ինքզինք մի նաւ նետել
և վերադառնալ Մարսէյլ ուրիշ դար-
ձեալ Ամերիկայ պիտի վերադառնայ:

ԳԵՐ. ՍԵՂՈՒԿԵԱՆ ՍՐԵՋԱՆԵ Ի ՊԵՐՍԻԱՍԱՆ

Թիֆլիզի Տարազ շարաքարերքի
նոյ. 29/11 դեկտ. ի քոչիմ մէջ կը կար-
դանք հետեւեալը:

Էջմիածնից մեղ գրում են. — Սի-
նոգի անդամ Ս. Արիստակէս եպիսկո-
պոս Սեղրակեանը ճանապարհ ընկաւ
ուղեկցութեամբ Եփրեմ արեւոյ Սու-
րիասեանի՝ դէպի Հին Նախիջեան,
որտեղից անցնելու է Պարսկաստան:
Վերջին ժամանակներս անկարգու-
թիւններ են նկատուած Նախիջեանի
յաջորդութեան գործերի մէջ, որոնց
խառնակ դրութիւնը վտանգաւոր է
մասնաւոր որ յաջորդութիւնը բաւա-
կանի մեծ գումար և հողեր ունի: Մի-
այն կարմիր տուած վանքում թան-
կաղին իրերի մի ահապին քանակու-
թիւն կայ: Սրբազանին յանձնարար-
ւած է ցուցակագրել կարմիր վանքի
ամբողջ կայքը, ցուցակի պատճէնը
ուղարկել Էջմիածնի սինոգին և կար-
գի բերել յաջորդութեան գործերը:
Պարսկաստանում եւս եկեղեցական
ազգային գործերը բարձի թողի են
արած: Սր. Սոսիմանոսի մահից յե-
տոյ անհետացել է նրա կարողութիւնը
որ շատերի ստիպով մի քանի տասնեակ
հաղարների էր համուս. և կաթողիկ-
ներն ու բողոքականներն էլ օգուտե-
լով թեմի անտէր միաւրոյ, սկսել են
իրանց արշաւանքը Հայոց եկեղեցու
և եկեղեցական կալածքների դէմ:
Գերիկ վանքի հողերը, որ մեծ գրք-
ւարութեամբ կարողացաւ հանդու-
եալ տալ նորոգը հաստատել տալ
վանքի վրայ, նորից վիճել են դառել
և հարց է ծագել նոյն իսկ քանդելու
վանքի պարիսպները, որ իբր թէ վը-
տանգաւոր են հարեւան տաճիկ տե-
րութեան համար:

(1) Անոնց մէկնաւ լինելու մասին Ար-
մենիայի 34րդ թուով արուած լուրը կան-
խահաս է եղած:

ՏՈՒՐԻ ԼՈՒՐԵՐ ՊԱՐՍԿԱԶԱՅՔԻՆ

Ատրպատականէն մեզ հասած նա-
մակներէն կը տեղեկանանք որ Սալ-
մաստի Հաճի խանը և իսա խանը ի-
րենց ստացած բարձրագոյն հրամա-
նով կործանել տուեր են Գերիկի
վանքի նորաշէն պարիսպները և մինչև
իսկ շատ հեռուները չարտել տուեր են
քարերը: Այդ քանդման սրտաճմբիկ
տեսարանին ներկայ գտնուեր են հա-
ղաւաւոր մարդիկ և 100ի չափ այլա-
զաւան մուկանդ Հայեր և Ատրիներ
ալ որոնք հրճուանքով դիտեր են Սալ-
մաստի Հայերի այդ արգահատելի վի-
ճակ: Ատրպատականի Հայերը հառա-
չելով կը յիշեն հանգուցեալ Մխիթար-
եան Ստեփաննոս Սրբազանը, այդ
խելացի և քաջ Առաջնորդ, որի օրով
վերականգնեցաւ և շէնցաւ Գերիկի
վանքը որ օսմանեան սահմանադիրն
մօտիկ և օսմանցի քիւրդ աւազակներ
յարձակման ենթակայ լինելով ամա-
յացած էր: Իսկ վերջերս Սրբազան
Մխիթարեանի շնորհով ապահովուիլ
սկսած էր: Գտնուեցան զրպարտիներ
որոնք թերադրեցին պարսիկ կառա-
վարութեան թէ Հայեր բերդ կը շինեն
Գերիկի մէջ վանքը ապահովելու պա-
տուակով: Բայց Մխիթարեան Սրբ-
բազան յաշնոյած էր այդ զրպարտիչ-
ների ստուծիւնները խայտառակ
կառավարութեան առջեւ:

Ատրպատականի Առաջնորդական
Տեղապահ Գեր. Խաչատուր վարդա-
պետ կարապետեանի դէմ գանդատ-
ներ սկսած են բարձրանալ թէև զինք
բարեխիտ մէկը կը համարին, բայց կը
գանդատին թէ թող է և Ատրպատա-
կանի պէս մի վիճակի Առաջնորդին
անհրաժեշտ եղող ազգեցիկ զործու-
նէութիւնը չունի:

Թիւրք և պարսիկ կառավարու-
թիւնների քանակցութիւնները
Կ. Պօլսէն կը գրեն վիճենաի «Բօ-
լիթիէ Բօրէսթօնէնց» լրագրին թէ
պարսիկ կառավարութիւնը խիստ դի-
տողութիւններ արած է Բ. Գրան,
թիւրքացի Բիւրտերին սահմանա-
զիլի պարսկական դաւաճներին մէջ
շատ անգամ արած արշաւանքներին
նկատմամբ: Պարսկաստանի դեսպանը
պահանջած է որ օսմանեան իշխանու-
թիւնները աւելի տղու հսկողութիւն
անեն սահմանադիրն վրայ և պարսիկ
կառավարութեան հետ համաձայնին
այնպիսի միջոցներ ձեռք առնելու հա-
մար որ թիւրքօ-պարսկական սահմա-
նադիրն վրայ տիրող այժմեան ցաւա-
րի վիճակին վերջ տրուի:

ՀԱՅ ՄԵՌՆԻՆԻ

Ո՛չ, եղբար, ո՛չ, օտարներէն չըլլայ յոյս:
Մի՛ աշխարհ մի՛ դարձնէք յոյս յոյն կոյս:
Օտարն ըզձեզ թէ եւ սիրէ հիւրաբար,
Օտարն ա՛հ, միշտ է օտար:
Օտարը ձեր վիշտ կը դիտէ անգարով,
Ի՞նչ փոյթ որ դուք թափէք արցունք
արեւում:
Ով որ Հայ չէ՝ Հայուն ցաւեր նա չըզգար,
Ի՞նչ կը խորովէ անդադար:
Մի՛ դուք ձեր յոյս մի՛ աւանդէք օտարին,
Մի՛ խոր վերքերէք ցուցնէք անգութին:
Արդահատա՞նք կը յուսայք, օգնու թիւն,
Ձեր կը ծագեն մերկութիւն:

Դիտեմ ձեր բեռը ծա՛նր է ծա՛նր, ո՛վ
Հայեր,
Բայց կը կարծէ՞ք զայն վերջընեն օտարներ,
Թողէ՛ք զօտար, տուէ՛ք եղբայր եղբօր թեւ:
Եւ զօրացէ՛ք անդեղեւ:
Բաղդէ դարձեր է ձեզի դէմ թըշնամի:
Մի՛ վըհատիք, ցուցնէ՛ք սիրտ Հայեցի:
Ձէ՛ կարող բաղդ յաղթել ազգին այն քաջի:
Որ բաղդին դէմ կը կըռուի:
Ձեր հայրերուն՝ ո՛չ չըղթայք ո՛չ սուսերներ
Ձը կարացին ընկճել ո՛չ միտք ո՛չ սրտեր:
Ինչո՞ւ ձեր սիրտ այսօր դողայ տըկար,
հէք:

Ի՞նչ, այն քաջաց որդիք չէ՞ք:
Ձէ՞ք դուք որդիք այն դիցազանց ան-
նրման:
Որ հայրենեաց ձենձերեցան ի սեղան...
Ձէ՞ք դուք որդիք այն մեծ Հայոց՝ որոց
կեանք

Նն մարդկութեան իսկ պարծանք:
Դուք որ ունիք ձեզ պատմութիւն մ'ազ-
գային,
Որոյ վերայ մեծ ազգեր իսկ նախնիքն,
Ինչո՞ւ այսօր մոռցած զԱնցեալ ձեր փա-
ռաց,

Նրանի՛ տայք օտարաց:
Օ՛հ, ո՛վ կըզգայ ի սիրտ եռանդ և ոգի՝
Թողո՛ւ զօտար և իւր նախնեաց հետեւի:
Մեր կեանքը հո՛ն է ուր Կրօնից մեր սեղան:
Ա՛յն է Հայոց վառարան:
Ն՛դրաք, Հայուն կեանքը երբէք չը՛մարիր,
Նրկինք լեցուն են այն բոցով կենսաձիր:
Որչափորէ՛ մըջ տայաղթ խաչ Գրիստոսի,
Հայն ալ անոր հետ կապի:
Ի՞նչ կը վախճայք... — Գրիստոսի վերայ
չէ՞ք տեսներ

Բառաթեւին գիւտարարութեւն վեհ ըստուեր:
Ձայն սուրբ փայտին բուն շաղկեցին ձեր
հաւքը
Իրենց վրե՛մ արեամբը,
Դուք ալ խաչին խորքսկեցէ՛ք ձեր յոյսը,
Եւ հաւատացէ՛ք պիտի ծագէ՛ք ձեր լոյսը:
Նա ազգութեանդ եղաւ պարիսպ ամրա-
փակ,

Նա ձեր ըլլայ գէնք դրօշակ...
Ո՛չ, հնար չէ՛ որ կորսելի՛ այն ազգը:
Որ հաւատարիմ մնաց խաչին միշտ ստը:
Նորա կեանքը պիտի տեսէ ա՛յնչափ դար,
Որչափ Կրօնից կեանք՝ յաշնարհ:
Այն վեհ Կրօնից և Ազգութեան անուշով,
Հայ եղբարք, ձեռք ձեռքի տըլէ՛ք հուր
սիրով:

Ատեւութիւն, քէն՝ մերժելի՛ն, օ՛հ ի
բաց,
Անիծեցէ՛ք զազգատեսաց...
Ամենուք սիրտ ըզգայ՝ նոյն սէրն Հայ-
րենեաց,
Ամենուք միտք թըռչի յօգուտ համազ-
գեաց:
Ու ձեր յետին եղբօր արցունք ու ցաւ՝
միշտ

Ըզգացէ՛ք ձեր իրեւ վիշտ:
Օտարին հայ մեզի սնունդ չէ՛ բնաւ,
Օտարին ջուր՝ ո՛չ, չը՛մարեր մեր ծարաւ:
Մեզի կենաց տըռոյ և մեր պահապան
է Աւագանն Հայկական:
Այն Աւագանն՝ այն Հայութեան կընքա-
տուն,
Ո՛չ, չ'ուրանա՛մք, եղբարք, յուսովք
զազգազգիւն...
Եւ թէ մեր շունչ պիտի մարի վերջապէս,
Թո՛ղ մարի յայն սուրբ կըրկէս:
Թո՛ղ ամենքս ալ ընդունի՛ նոյն գերեզման
Վասն զի՝ նոյն էր ամենուս ալ օրրան...
Հայ ծընանք մեք, Հայ՝ ապրինք, Հայ՝
մեռնինք,
Օ՛հ, Հայ՝ մըտնենք և յերկի՛նք:
ԽՈՐԷՆ ԵՊԻՍԿ. ՆԱՐԳԷՅ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր,
կիրակի օր Հայոց մատուռին մէջ պա-
տարազէն յետոյ հոգեհանգստի պաշ-
տօն կատարուեցաւ Գեր. Խորէն Լու-

սինեան Սրբազանի մահուան քառ-
սունքին առթով: Սրբազանի յիշատա-
կը յարգողներէ մեծ բազմութիւն
ներկայ կը գտնուէր երկու սեռէն:

ՄԱՀԱԳՈՅԺՆԵՐ

Ցաւ ի սիրտ խնայանք թէ Գեր.
Մովսէս վարդապետ Մովսէսեան որ
վանէն Երուսաղէմ վեհ. Հայրիկի մօտ
եկած և ծանրապէս հիւանդացած լի-
նելը հրատարակած էինք Արմէնիայի
34րդ թուով, վախճանէր է նոյ. 18/
30ին: Հանգուցեալը ծնած էր 1836ին:
Վարդի վանքի վարժարանի աշա-
կերաններէն էր և միաբան նոյն վան-
քին որի փոխ-վանահայրութիւնն ալ
վարած է երբեմն: Բաղէչի առաջ-
նորդական տեղապահութիւն արած է
ուր իր օրով վարժարանները բարե-
կարգ վիճակի մէջ սկսած են մանել:
Բաղէչի Խեղրակատար վանքին ալ
վանահայր եղած և այդ վանքի պարտ-
քերը վճարուելով մի վարժարան հոն
հաստատուելուն պատճառ եղած է:
Հանգուցեալը դէպի Էջմիածին պիտի
ուղեկցէր վեհ. Հայրիկին որի հաւա-
տարիմ աշակերտներէ մին է եղած:

— Ցաւով խնայանք նաեւ վեհա-
կի Մխիթարեան Հայրերէն Ճարեան
Արքայապետ վարդապետի վախճանիլը
որ նոյն Մխիթարութեան դասաւանդն
(doyen) էր: 61 տարի առաջ, 14 տա-
րեկան հասակին մէջ, մտեր էր Ս. Ղա-
զարի վանքը և քահանայացի էր
1840ին: Հմուտ էր պատմական և չա-
փական գիտութիւնների և լատիներէն,
յունարէն, ֆրանսերէն, անգլիերէն
և գերմաներէն լեզուներին որոցմէ
թարգմանութիւններ արած է հայե-
րէնի: Իւր աշխատութիւններէ 10ի
չափ գիրքեր հրատարակուած են ար-
դէն վեհեակի վանքէն:

ՊՐ. ԱՅՎԱԶՈՎՍԻՆ Ի ՆԻԻ ԵՈՐԲ

Նիւ Եորքէն դեկտ. 14 թուով կը
հաղորդեն մեզ հետեւեալը. «Ամիս
3ի գիշերը տեղոյս Հայկական Միու-
թեան հրաւերով հաշակաւոր ծովա-
նկարիչ Պր. Այվազովսի ներկայ գըտ-
նուեցաւ նոյն Միութեան նստին: Ա-
ւելորդ է ըսել թէ մեծ բազմութիւն
մը հաւաքուած էր զինք տեսնելու:
Դահլիճ ճակատը ամբիկեան դրօշնե-
րի միջեւ զետեղուած էր իր պատկեր
որ գծուած էր այստեղի մի հայ նկար-
չի ձեռքով:

«Տիար և Տիկին Այվազովսի ժամ
9ի միջոցներ ժողովարարն մօտն
Տիար Տրքթ. Այվազեանի առաջնոր-
դութեամբ և ընդունուեցան ներկայ-
ների հոանդալից ծափահարութիւն:
Ներով և երկցս կէցցէներով: Տիար
Թավլանճեան կատկնապետէր ժողո-
վին. առաջին խօսօղն եղաւ Տրքթ.
Այվազեան որ հայ ազգի հանճար-
ները ներկայց. Տիկին Յակոբեան եր-
գեց «Ծիծեռնակ» երգը. Օր. Այվա-
եան ալ բարե գոյութեան ճառը արտա-
սանեց:

«Ասոցմէ ետք Տիար Այվազովս-

քի ոտքի ելնելով խորիմ հայերէն դա-
ւաւարաբարձով յայտնեց իր ուրա-
խութիւն և շնորհակալութիւն իրեն
եղած այս ընդունելութեան համար:
Դադարի ժամանակ, անուանի ծովա-
նկարիչը ներկայ բոլոր հանդիսական-
ների ձեռքը թոթուեց և հրաժեշտը
տալով մեկնեցաւ իր տիկնոջ հետ:»

ՊՐ. ԹՈՐՈՍ ԶՈՒՂԱՅԵՅԻՆ

ԵՒ
ՀԻՆ-ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՐԱՆՆԵՐԻ
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Արմէնիայի Տրգ. Թուով հրատա-
րակած էինք արդէն թէ Երուսաղէմի
Ս. Յակոբեանց վանքի աստուածաբա-
նութեան դասաւանդ Պր. Թորոս Զու-
ղայեցի որ Մարտի 15ին անցնելով կեր-
թար Հնդկաստան Հայոց Մարդասի-
րական Ճեմարանին վարժապետու-
թեան և տեսչութեան պաշտօնով,
Զուղեցիկի Լիւսէրն քաղաքը գու-
մարուելիք աստուածաբանների Հա-
մաժողովին եւս ներկայ պիտի գտնուէր,
յատկապէս հրաւիրուած լինելով:
Այդ Համաժողովի նախաձեռնողներն
եղած էին հին-կաթոլիկ աստուածա-
բանները որոնք Հոռովի Պապի անաբ-
խալականութեանը դէմ կը բողոքեն
և իրենց հրատարակութիւններով և
այսպիսի միջազգային համաժողովներէ
գումարումներով կաշխատին բարե-
կամական յարաբերութիւններ ունե-
նալ բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիներին
հետ և կարելի եղածին չափ միութիւն
գոյացունել անոնց մէջ աւետարանա-
կան ճշմարտութիւններին վրայ, պահ-
պանելով իւրաքանչիւր ազգային եկե-
ղեցու ներքին անկախութիւնը և ազ-
գային առանձնայատկութիւնները: Ա-
սոնց մէջէն եղած են նշանաւոր աստ-
ւածաբաններ և իրենց գլխաւորի, Հ.
Տեօֆիլէրի անունը հանրածանօթ է
արդէն:

Այս Համաժողովի նիստերի որ
սեպտ. 12ին սկսաւ և երեք օր տեւեց,
արձանագրութիւնները հրատարակ-
ուած կը տեսնենք լրագիրների մէջ:
Համաժողովին մասնակցած են 300էն
աւելի աստուածաբաններ որոց մէջ կը
գտնուին յունական, ռուսական, Հա-
յաստանեայց և աշխարհի չորս կողմե-
րէն այլ և այլ ազգութիւնների պատ-
կանող եկեղեցիների ներկայացուցիչ-
ներ: Արեւելեան եկեղեցիների ներ-
կայացուցիչները մասնաւոր ուշադը-
րութեան և համակրութեան արժա-
նացած են ժողովին մէջ: Մենք ա-
ռանց մտնելու այնտեղ կըլտ ճառա-
խօսութիւններին և որոշումներին մէջ,
լրագիրների մէջ հրատարակուածնե-
րէն կը քաղենք միայն Հայերի ներ-
կայացուցչին վերաբերեալներէն մե-
քանի հաստուածներ:

Պր. Թորոս Զուղայեցին որ Բօնէի
և Բէրլին մէջ աստուածաբանական ու-
սում առած է և տշակերտած է նաեւ
հին-կաթոլիկների անուանի աստուա-
ծաբաններին, այդ հրատարակութիւն-
ների մէջ Գովտոր իսահակ կոչուած է
իւր հայրանունով (իւր հայր, Տէր Ի-
սահակ Ամբարջեանց, Բատուխի հայ
գաղթականութեան քահանան է):»

Գոհորը իսահակ Հայոց Երուսաղէմի Պատրիարք Ամին. Յարութիւն Սըրբազանի յանձնարարած ողջոյնը մատուցանելով Համաժողովին, մի ճառ խօսած է Հայաստանեայց եկեղեցուն քրիստոնեայ միւս եկեղեցիներին և եկեղեցական տիեզերական ժողովներին հետ ունեցած վերաբերութեան նշանակամբ: Նա յայտարարեց որ Հայաստանեայց եկեղեցին միւս եկեղեցիներին հետ միշտ սիրով և միաբանութեամբ լինելու ցանկացող եղած է. բայց միեւնոյն ժամանակ իր գոյութեան անհրաժեշտ պայման կը համարէր պահպանել ամեն բանի մէջ իւր ազգային առանձնայատկութիւններ: Նա խօսեցաւ Հայաստանի քաղաքական տխուր վիճակի մասին որ շատ անգամ արգելք եղած է Հայաստանեայց եկեղեցու զարգացմանը: Իբրեւ վերջաբան իւր ճառի, նա ցանկութիւն յայտնեց որ Համաժողովը կարող լինի նպաստել նաեւ Հայաստանեայց եկեղեցու յառաջդիմութեանը:

Գոհորը իսահակ եռանդալից մի ճառ խօսելով ոյժ տուած է նաեւ ռուս ազգի Ա. կրէնի առաջարկին որ էր Բէրլին համալսարանի աստուածաբանական բաժինը վերածել միջազգային աստուածաբանական բարձրագոյն դպրոցի, միջազգային բնաւորութիւն տալով անոր և ուսուցիչներ թիւը աւելցնելով. նոյն համալսարանէն հըրատարակել նաեւ միջազգային աստուածաբանական մի թերթ որ խմբագրուի զանազան գաւառութիւններէ և ազգութիւններէ պատկանող աստուածաբաններէ: Այդ առաջարկ միաձայն ընդունուած է ժողովէն և մի մասնաժողով ընտրուած է անոր գործադրութեան ծրագիրը կազմելու համար:

Այդ աստուածաբանական համաժողովի մէջ կարգացուած են նաեւ Գեր. Մաղաքիտ եպիսկոպոս Օրմանեանի Ֆրանսերէն լեզուով գրած համակրական թուղթերը: Գեր. Օրմանեան թէեւ յատկապէս հրաւիրուած, բայց չէր կրցած Զուիցերլան երթալ, անձամբ ներկայ գտնուելու համար Համաժողովին:

Յաջորդ Համաժողովը պիտի գումարուի 1894ին Հոլանտաի մէջ:

ԾԱՆՈԹՈՒԹՅՆԵՐ

ՕՐԱՅՈՅՑ

1893 թուականին ԳԵՐԻՍՏՈՒ

Կ. Պօլիս, Տպագր. Պապուտայեան

Բացի օրացոյցէն կը պարունակէ նաեւ երեւելի անցքերի ժամանակագրութիւնը և վիճակագրական մի քանի գիտելիքներ: Սկիզբը կայ Յ. Սեթեանի մի ոտանաւորը «Արդարին վարձքը» վերնագրով:

Գինն է Մարտէյի մէջ 25 սանթիմ. Մարտէյի գուրս 30 սանթիմ:

ՆՈՅՆ

Տպագր. Մ. Բովիլի

Սեփականութիւն

Ս. Փրկչեան Ազգային Հրատնագոյն

Գեղեցիկ թղթի վրայ տպագրուած այս օրացոյցի սկիզբը գրուած է Յ. Ոսկանի մէկ ոտանաւորը «Առ վարդն ողջոյն» վերնագրով: Թէեւ սա չափաւորակեր վիճակագրական գիտելիքներ (ընդարձակը քիչ օրէն ետք կուսենանք), բայց այս օրացոյցը շահը կը վերաբերի Ազգային Ս. Փրկչեան Հրատնագոյն:

Կը ծախուի վերոգրեալ Պապուտայեան օրացոյցի գումով:

Գնողներէն կը խնդրուի որոշել թէ ո՞ր օրացոյցէն կուզեն:

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն իրենց առջեւ նշանակուած գիներով որոնց մէջ հաշուուած է և զրկելու փոստի ծախքը:

Ալէքսանդր Ծատուրեան, Բաւարական ճոռքներ. Մոսկուա 1891. (Ընտիր թղթի վրայ մաքուր տպագրութեամբ կը պարունակէ հեղինակին 102 հատ բանաստեղծութիւնները: Երես 174): Գին 1 ֆր. 75 ս.

ԲԱՅՅԻ — Վէպիկներ և պատկերներ (Տպուած և անտիպ աշխատութիւններ): Հատոր Ա. Գին 7 ֆր.:

ԺՕՐԺ ՍԱՆ — Գարիբալդիի կենսագրութիւնը, 35 սնթ.:

ԾԱՆՈԹ ԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ

Հ. Յ. Վ. Խալիկոսեց. Կրթարան անդիլական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն գիւրին և գործնական ոճով սովորեցուցող քերականութիւն մ'է հրահանգներով մէկտեղ): Ա. հատորը կը բաղկանայ 256 երեսէ և Բ. հատորը 216 երեսէ. վերջն ալ յաւելուած մը կայ 50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հըրահանգների անգլիերէն թարգմանութիւնն է: Երկու հատորը միասին 5 ֆր.: (1 տուր ամբերկեան):

Նշանակք Հայաստանեայց Մայր Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թագաւորութիւնների նշանակներով մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ կապոյտ և դեղին գոյներով ներկուած, 1 ֆրանգ:

Ասոնցմէ զատ, Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ Հ. Ալիշանի, Հ. Ինճիճեանի, Հ. Դարեգին Զորհանէյեանի, Բաֆֆիի, Ծերենցի հրատարակուած բոլոր գիրքերն, ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և քարտէզներ Հայաստանի հայերէն կամ լատինական տառերով և զանազան գիներով և ին. և ին.:

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻ ՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայեր-

նասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իբրեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպագրութիւնների տակ իւրերեքմէ գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չը լինելով կորսուած են այժմ: Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, յիւր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս տրպագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգելուած է, և Ասիա և Արմէնիա լրագիրներին մէջ: Նմոյշների մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըրւած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներ ի՞նչ տպագրութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են: Գին (10 սանթիմ) 15 սանթիմ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒՄՍ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքաբարքով որչա՞փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանգ, (75 սանթիմ):

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ

Բ. Տպագրութիւն

«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայրենասէր Հայ ի՞նչ փափաքներ պէտք է ունենայ և ի՞նչ պարտքեր ունի կատարելու:

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հայերէ իրենց շրջանի մէջ տարածել այս տետրակ: Մէկ անգամէն 50 օրինակ ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանքով Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկաստանի Հայերին համար 10 սանթիմ):

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերէն վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով:

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմէնիայի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրք չյրկուիր:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

Ա. ՀԱՅ ԳԻՒՅԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (Սպառած):

Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՅԻ

Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԻՍՐԱԵԼԻ

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐՈՑ ԵՒ

ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊԵՏԱՄ.

ԲԱՊԵՏԱՅ (Պուղար ազգին իր ազա.

տութիւն ձեռք բերելու համար մէկ

դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ

հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն

է): (1 ֆր. 10 սնթիմ) 1 ֆր. 50 սնթիմ

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍՈՒՆԵՐԸ. — (Հայաս.

տանցիների պանդխտութեան տխուր

հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը

կը ներկայացունէ վիպական կերպով):

Գին (90 սնթիմ) 1 ֆրանգ 20 սնթիմ

Զ. ԳԱՄԱՌՔԱԹՈՒՊ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլոքէն աւարտե-

լուց (Մեծանուն հայ բանաստեղծին

վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ո.

ոտանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ.

րակով հրատարակուած են): 50 հատը

2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սնթիմ)

10 սանթիմ:

Է. ԼԻՆԵՐ ՕՐԵՆՔԸ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.

(Սպառած)

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅԵՐՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴԱ-

ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց

դարացի ազգերի վրայ վիճակագրական

և ցեղաբանական ամփոփ և հետա.

քրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պա.

րունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բը.

նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների

թուին բաղդատական մէկ ցուցակն

ալ կցուած է տետրակին վերջը): Գին

50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմէնիայի

Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորո.

վին սպառած և միեւնոյն ժամանակ

չտտերի հետաքրքրութեան առարկայ

դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.

Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող

յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ.

ուած են Յուշարարի մէջ որ ութածալ

գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ):

(1 ֆրանգ): 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎԵԹԻ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի

արած բարբարոսութիւններէն մի փոք.

րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց

կուտայ թէ Պուլկարներն ի՞նչպիսի մի.

ջոցների դիմած են իրենց վրէժ լու.

ծելու համար): (15 սնթիմ) 20 սնթիմ

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Թունաստանի մէջ

Թիւրքերի արած բարբարոսութիւն.

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա.

յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն

ի՞նչպիսի միջոցների դիմած են իրենց

վրէժ լուծելու համար), (0,15 սանթիմ)

20 սանթիմ:

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄՐԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՔՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵԻ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi 'et Papeterie'
Allées de Meilhan, 44.